



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales**

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè  
factorum pertinentes, breuiter tractantur

**Azor, Juan**

**Coloniae Agrippinae, 1602**

14. Quinam sint Auctores, Scriptore sue Claßici.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-14077**

distinguenda, & scriptores studiosè, diligenter, & attentè legendi. Nam vsu venit non rarò, vt scriptores doceant hanc, vel illam sententiam esse communem, vt in Theologia dicere solent Bonauentura, Richardus, Henricus, Aegidius, Durandus: In iure Pontificio, & Canonico, Glossa, Ioan. Andreas, Abbas, Felinus; In iure Ciuili Decius, Salicetus, Iason; & tamen intelligendum est eos auctores loqui iuxta tempora, in quibus ipsi scribebant. Quare videndum est, an qui postea successerunt scriptores, eam ne opinionem, an aliam habuerint: quoniam frequenter accidit, vt quæ opinio paucis ab hinc annis in vsu non erat, modo communi consensione recipiatur. Insuper est animaduertendum, habendam esse rationem prouinciarum, nationum, & gentium: nam solet etià euenire, vt quæ opinio in vna prouincia, natione, vel gente communis est, in alia recepta non sit. In Gallia enim aliquæ opiniones communi consensu docentur, quæ tamen in Hispania, vel Italia ferè ab omnibus refutantur, & improbantur. Veluti, Crucem non esse colendam honore, & veneratione latræ, sed alio inferiori cultu, nonnulli scriptores in Germania, & Gallia tradiderunt: at in Hispania communi consensu docetur Crucis cultum, & honorem latræ deferendum. Si roges, An communis opinio existimari, & intelligi debeat ex numero, an potius ex auctoritate opinantium. Respondeo, vt plurimum ex numero, & auctoritate opinantium esse iudicandum, non autem ex solo numero auctorum: nam opinionem aliquam plurimi vnus alium auctorem sectati docuerunt more ouium, vel volucrum, quæ plures vnã præuentem secutæ eandem viam arripiunt, vt tradit Nauarrus, Decius, Alexander. Et sciendum est inter Theologos esse aliquos, qui certarum partium factionis, vel sectæ dicuntur, eo quòd certi auctores doctrinæ sint additi, tanquam iurati in verba magistri, inter religiosorum familias videas scriptores omnibus certi doctoris, & fortassis non immeritò sententijs alligatos, vt ei quasi consecrati esse videantur. Quidam S. Thomæ, alij sese Scoti addixerunt cui tanquam ad saxum adherescunt; alij item sicut Gabriël, & plerique Nominalium Ochamo. Quare Thomistæ (vt vocare consueuerunt) vnã cum S. Thomã connumerari debent; Scotistæ cum Scoti, Gabriël, & alij ferè Nominales cū Ochamo. Alij verò auctores nullarum partium sunt, vt Henricus Gandauensis, Alexander, Albertus, Bonauentura, Richardus, Aegidius, Gregorius, Durandus, & Adrianus. Aliquando verò communis opinio ex numero opinantium existimatur; quando vt docent Ioan. Andreas, & Nauarrus eum sequutus, pauci sunt, qui vnã opinionem sequuntur, si cum ijs, qui sensere contrarium, conferantur. Si secundò quæras, quinam, & quot numero auctores opinionem aliquam communem constituent. Respondeo ex Nauarro, oportere eos auctores esse classicos, hoc est, quorum auctoritas in Scholis sit approbata. Item oportere eos esse plures: non enim vnus tantum, aut alter ad communem opinionem sufficit. Vbi gratia, si septè, aut sex ex instituto quæstionem aliquam tractent; & quinque eorum vnus opinentur, vno aut altero contrarium docente, com-

munis est opinio ea, quam quinque vnanimi consensu tradiderunt. Præterea animaduertendum est, posse nonnunquam vnus auctoris sententiam multorum, & maiorum opinioni præferri, iuxta id, quod dicitur in *l. Deo auctore, c. de veteri iure enucleando*, cuius hæc ibi verba habentur: Sed neque ex multitudine auctorum, quod melius, & æquius est iudicatore; cum possit vnus forsitan, & deterioris sententia multos, & maiores aliqua in parte superare. Sic ibi. Vt si sententia vnus meliori, subtiliori, ac firmiori ratione comprobetur. Nam in cap. C. appellamus, De Ferijs, cū duæ essent propositæ opiniones, posterior electa est. Cuius rei ratio subiungitur: Quia meliori, inquit Pontifex, & subtiliori ratione nitetur. Porro qui sint in iure Ciuili, aut Canonico pertractando; aut in re Theologica disputanda; aut in enucleandis criminibus, quos conscientia casus vocant, auctores classici operæ pretium faciam, si hoc loco summa qua potero perspicuitate, & breuitate perscripsero.

### Cap. XIII.

#### Quinam sint Auctores, Scriptoresque Classici.

Quoniam in deligendis opinionibus ea habetur sententia probabilis, quæ Classici Scriptoris, auctorisque testimonio comprobatur: ideo in hoc capite visum est mihi auctores classicos recensere. Tales autem habentur ij, quorum auctoritate tanquam probabili, Scholæ frequenter vti solent; nam vt constat ex Gellio, lib. 19. c. 8. Scriptores alij sunt Classici, alij Proletarij. Classici sunt, quos sæpè legitimus, & assidue euoluimus, & eorum testimonio frequenter vtimur: ceteri tanquam viliores Proletarij habentur. Auctores porro Classici approbati, alij sunt in re Theologica, alij in Canonica, & Pontificia; alij in Ciuili, & legali. Alij in casibus, quos vocant conscientia definiendis, qui que Summistæ vulgò appellatur. Inter Auctores item huiusmodi alij scripserunt ab anno Domini 1140. quo tempore floruit Petrus Lombardus, qui dicitur esse Magister sententiarum, vsque ad annu Domini 1300. quos quidè in prima classe reponimus. Alij sunt secundæ Classis, qui scripserunt ab eodem anno Domini. 1300. vsque ad annum 1400. Tertiæ Classis sunt, qui floruerunt ab anno Domini 1400. vsque ad annum 1500. In quarta Classe numeramus eos, qui scripserunt ab anno 1500. vsq; ad nostram ætatem: nam Classes ipsas distinguimus pro varietate temporu, in quibus Auctores vixerunt, nò pro ipsorum scriptorū auctoritate, & dignitate.

#### Prima Classis Theologi.

- 1130 Floruit. Hugo sancti Victoris Saxo.  
1140 Petrus Lombardus vulgò dicitur Magister sententiarum.  
1150 Richardus sancti Victoris.  
1166 Gulielmus Episcopus Parisiensis Aluernus.  
1200 Gulielmus Alcisiodorensis Episcopus.  
1240 Alexander Alenfis Anglus, Franciscanus.  
1240 Albertus Magnus Teutonicus, Dominicanus.  
1270 S. Thomas Italus Dominicanus.

Nauarr. in  
Manuali. c.  
27. num. 189

Nauarr. loco  
citato.  
Decius cõ-  
sil. 494.  
Alexa. cõf.  
202. lib. 7.  
num. 6.

Ioan. And.  
in cap. 1. de  
const. Nauarr.  
loco citato.  
Nauarr. ibidem,  
id est, cap. 27.  
Manualis  
num. 189.

- 1270 S. Bonaventura Italus, Franciscanus.  
 1280 Aegidius Romanus, Augustinianæ familiæ.  
 1280 Petrus Tarantius Italus Dominicanus,  
 & postea Pontifex Romanus. Innocentius  
 Quintus.  
 1290 Henricus Gandauensis, Flander.  
 1290 Richardus cognomento de Media villa,  
 Anglus, Franciscanus.  
*Secunda Classis Theologi.*  
 1300 Ioannes Duns Scotus, Franciscanus.  
 1317 Petrus Aureoli Italus, Franciscanus.  
 1320 Gulielmus Okam Anglus, Franciscanus.  
 1324 Augustinus Triumphus cognomento de  
 Ancona, Augustinianus.  
 1320 Alvarus Pelagius, Hispanus, Franciscanus.  
 1300 Durandus cognomento de Sancto Por-  
 tiano, Italus, Dominicanus.  
 1350 Petrus Paludanus Gallus Dominicanus.  
 1310 Gregorius Ariminensis, Augustinianus.  
 1350 Thomas Argentinas Augustinianus.  
 1350 Ioannes Bacconius Anglus, Carmelitanus.  
 1390 Marcellus cognomento de Inguen, Anglus.  
*Tertia Classis.*  
 1415 Ioannes Capreolus Tolofanus, Domini-  
 canus.  
 1415 Alphonsus Tostatus, Episcopus Abulen-  
 sis, Hispanus.  
 1420 Ioannes Gerson, Gallus.  
 1420 Thomas Waldensis Anglus, Carmelitanus.  
 1460 Dionysius Riccel, Teutonicus, Carthu-  
 sianus.  
 1490 Conradus Summehart, Teutonicus.  
 1490 Gabriel Biel, Teutonicus.  
*Quarta Classis.*  
 1510 Ioannes Maior Scotus.  
 1515 Iacobus Almainus, Gallus.  
 1515 Thomas cognomento de Vio Caietanus  
 Dominicanus.  
 1516 Adrianus Flander postea Romanus Pon-  
 tifex.  
 1540 Franciscus Victoria Hispanus, Domini-  
 canus.  
 1550 Dominicus Sotus Hispanus, Domini-  
 canus.  
 1550 Melchior Canus Hispanus, Dominicanus.  
 1555 Martinus Ledesmus Hispanus, Domini-  
 canus.  
 1550 Petrus Sotus Hispanus, Dominicanus.  
 1550 Ioannes Viguerius Granatensis, Domini-  
 canus.  
 1550 Ioannes Medina complutensis Theolo-  
 giæ Doctor, Hispanus.  
 1550 Alphonsus à Castro Hispanus, Franciscanus.  
 1560 Antonius Cordubensis Hispanus, Fran-  
 ciscanus.

Præter hos sunt quidam alij, quos ego tantam  
 auctoritatem habere iudico, quantam habent ij,  
 quorum sententijs adhæserunt, aut quanti pon-  
 deris, & momenti sunt rationes, & argumenta,  
 quibus vtuntur in suis opinionibus comprobandis:  
 quos etiam aliquando, cū opus fuerit, citabo.  
 Sunt etiam alij Theologi, quorum auctorita-  
 te scholæ Theologorum interdum vtuntur; cu-  
 iusmodi sunt.

- Franciscus Maironis, Franciscanus.  
 Adam Godam, Anglus.  
 Ioannes Bassolis.  
 Rupertus Olchor, Anglus, Dominicanus.  
 Herueus Brito, Dominicanus.  
 Richardus Rodolphus, dictus Armachanus.  
 Henricus Oyta Teutonicus.  
 Gulielmus de Rubione, Franciscanus.  
 Petrus de Aliaco, Flander.  
 Andreas cognomento de Castro.  
 Ioannes cognomento de Neapoli.  
 Gothifredus cognomento de fontibus.  
 Dionysius Cisterciensis.  
 Franciscus Licherus, Brixienis, Franciscanus.

*Iuris Canonici Interpretes.**Prima Classis.*

- 1245 Floruit. Innocentius Quartus Pater Iuris.  
 1255 Henricus de Segusia, vulgò dictus Ho-  
 stiensis, fons, & splendor Iuris.  
 1271 Gulielmus Durandus, vulgò Speculator,  
*Secunda Classis.*

- 1300 Guido de Bayso, vulgò Archidiaconus  
 magnæ auctoritatis vir.  
 1340 Ioannes Andreæ filius, Bononiensis, lu-  
 cerna Iuris.  
 1340 Federicus Senensis.  
 1340 Paulus cognomento de Lezaris.  
 1340 Oldradus cognomento de Laude.  
 1354 Lopus de Castellione, Patricius Floren-  
 tinus.  
 1340 Lopus Abbas S. Miniati.  
 1355 Ioannes Calderinus Bononiensis.  
 1374 Ioannes de Lignano, Bononiensis.  
 1383 Aegidius de Bellamera.  
 1390 Henricus Boich, Leonensis.  
 1350 Bonifacius cognomento de Vitalinis.

*Tertia Classis.*

- 1442 Dominicus de sancto Geminiano.  
 1494 Ioannes Antonius de sancto Gregorio,  
 vulgò Præpositus, Cardinalis postea  
 Alexandrinus.  
 1408 Petrus de Ancharano, Bononiensis.  
 1408 Antonius de Butrio, Bononiensis.  
 1410 Gaspar Calderinus, Bononiensis.  
 1430 Ioannes de Imola.  
 1416 Franciscus de Zabarellis, Perusinus, Car-  
 dinalis.  
 1454 Ludouicus Pontanus, vulgò Romanus.  
 1434 Nicolaus de Tudeschis, vulgò Abbas, &  
 Panormitanus, lucerna Iuris.  
 1434 Ioannes de Turrecremata, Hispanus, Do-  
 minicanus, postea Cardinalis.  
 1466 Andreas Siculus, vulgò Barbatius.

*Quarta Classis.*

- 1502 Felinus Sandeus.  
 1504 Ioannes Selua Gallus, Lemouicensis.  
 1518 Petrus Paulus Parisius, Cofentinus, po-  
 stea Cardinalis.  
 1550 Augustinus Berous, Bononiensis.  
 1515 Rochus Curtius, Patauinus.  
 1550 Petrus Rebuffus, Gallus.  
 1560 Didacus Couarruias, Hispanus.  
 1506 Antonius Burgos, Hispanus.

1518 Ludouicus Gometius Hispanus, postea  
Episcopus Sarnensis.  
1530 Fortunius Garzia, Hispanus.  
1560 Martinus Nauarrus, Hispanus.

*Iuris Ciuilis Interpretes.**Prima Classis.*

1550 Post Irnerium Romanarum legum instauratorem, quem idcirco Iuris Ciuilis interpretes, lucernam Iuris appellat, & post Hugolinum, Bulgarum, Placentinum, Ioannem, Bosianum.  
1200 Azo Bononiensis.  
1200 Rosfredus Beneuentanus.  
1227 Accursius Florentinus auctor Glossæ in vniuersum Ius Ciuile.  
1256 Ioannes de Blanasco Burgundus.  
1260 Odofredus Beneuentanus.  
1271 Iacobus de Bellouiso.

*Secunda Classis.*

1300 Dynus Mugellanus.  
1300 Petrus de Bellapertica Burgundus.  
1300 Iacobus de Arena Parmensis.  
1300 Martinus de Sulmanis.  
1300 Gaufredus de Trano.  
1300 Richardus de Malumbris Cremonensis.  
1320 Oldradus de Ponte Laudensis.  
1305 Iacobus de Rauani.  
1300 Nicolaus de Malumbra.  
1320 Rainerius Arfendus de Foroliuij.  
1320 Iacobus Butrigarius.  
1330 Signorolus de Homodeis Mediolanensis.  
1335 Cymus Pistoriensis.  
1350 Bartolus de Saxo Ferrato.  
1350 Ioannes Fabri Gallus.  
1350 Albericus Bergamensis.  
1350 Andreas de Isernia, Neapolitanus.  
1350 Nicolaus Spinellus Neapolitanus.

*Tertia Classis.*

1400 Baldus de Vbaldis, Perusinus.  
1423 Nellus sancti Geminiani, Florentinus.  
1400 Angelus de Vbaldis, Perusinus.  
1400 Petrus de Vbaldis, Perusinus.  
1404 Franciscus de Ramponibus, Bononiensis.  
1408 Bartholomæus de Saliceto, Bononiensis.  
1420 Benedictus de Plombino.  
1430 Raphaël Fulgosius, Placentinus.  
1430 Raphaël Cumanus, Comensis.  
1434 Florianus à S. Petro, Bononiensis.  
1434 Paulus de Castro.  
1442 Guido Papæ, Gallus.  
1442 Mattheus Mattheuslanus.  
1440 Martinus Laudensis.  
1466 Martinus Capolla Veronensis.  
1461 Franciscus de Accoltis.  
1470 Angelus de Arcio.  
1470 Marianus Socinus Senior Senensis.  
1470 Ioannes Bertachinus, Firmianus.  
1482 Franciscus Curtius Senior.  
1470 Alexander de Imola.  
1498 Ision Maynus Mediolanensis.  
1499 Ludouicus Bologninus Bononiensis.  
1489 Antonius Corsetus Siculus.  
1498 Flo Bartholomæus Bologninus, Bononiensis.  
1498 ruit. Bartholomæus Socinus, Senensis.

*Quarta Classis.*

1500 Lancellottus Decius, Mediolanensis.  
1502 Philippus Decius, Mediolanensis.  
1502 Paulus de Citadinis, Mediolanensis.  
1502 Vincētius Herculanus, Frisus, Perusinus.  
1510 Thomas Parpalea, Taurinensis.  
1513 Ioannes Crotus.  
1519 Ioannes Franciscus Ripa.  
1519 Rupertus Maranta, Venusinus.  
1520 Paulus Orianus Brixienfis.  
1520 Carolus Ruinus, Rhegiensis.  
1524 Hippolytus Marfilius, Bononiensis.  
1523 Ioannes Franciscus Purpuratus.  
1520 Vdalricus Zasius.  
1530 Ludouicus Gozadrinus.  
1530 Franciscus Curtius Iunior, Patavinus.  
1546 Hieronymus Cagnolus, Vercellenfis.  
1533 Ioannes Antonius Rubeus, Alexandrinus.  
1540 Andreas Alciatus, Mediolanensis.  
1512 Andreas Gammartus, Bononiensis.  
1520 Andreas Tyraquellus, Gallus.  
1530 Nicolaus Boerius, Gallus.  
1540 Bartholomæus Cassaneus.  
1540 Aymon Crauetta, Gallus.  
1546 Ioannes Corasius, Tolosanus.  
1550 Franciscus Connanus, Gallus.  
1540 Arias Pinellus, Hispanus.  
1550 Emmanuël Costa, Hispanus.  
1550 Antonius Gomezius, Hispanus.  
1540 Fortunius Garcia, Hispanus.  
1550 Hugo Donellus, Gallus.  
1540 Ioachimus Minsinger, Germanus.

*Summistæ. Prima Classis.*

1200 Azonis Bononiensis, Summa.  
1555 Henrici vulgò, Hostiensis.  
1260 Raimundi de Penna Forti, Dominicani.  
1290 Ioannes de Friburgo Dominicani, quæ dicitur Summa Confessorum.  
1261 Hugonis Barchinonensis Dominicani.  
1270 Vlrici Argentinatis, Dominicani.  
1280 Goffredi Tranenfis Summa.

*Secunda Classis.*

1317 Monaldi Franciscani Summa.  
1317 Astenfis Franciscani, dicta Astenfana.  
1320 Bartholomæi de Sancto Còcordio, Pisani Dominicani, quæ dicitur Pisana.

*Tertia Classis.*

1414 Rainerij Pisani, Dominicani Summa, quæ inscribitur Pantheologia.  
1440 Petri Casuel Franciscani Directorij iuris.  
1435 Ioannis Nider, Dominicani Præceptorium.  
1443 S. Bernardini Senensis, Franciscani.  
1454 Nicolai Aufmo Franciscani Supplementum.  
1484 Pacifici Nouariensis, Franciscani, dicta Pacifica.  
1484 Ioannis Baptistæ de Salis Franciscani, quæ vulgò dicitur Rosella, aut Baptistiniana.  
1454 S. Antonini Dominicani, vulgò dicta, De fecerunt. Eiusdem alia Summa Theologicæ in quatuor partes diuisa.

- 1460 Henrici de Herp, Franciscani Aureum Speculum.
- Quarta Classis.*
- 1515 Siluestri Dominicani Summa, quæ dicitur Siluestrina.
- 1516 Ioannis Tabienfis Dominicani, quæ dicitur Tabiena.
- 15 Bartholomæi Fumi Dominicani, quæ dicitur Aurea Armilla.
- 1515 Thomæ de Vio Caietani, Dominicani.
- 1560 Manuale Nauarri.

Ego verò in vniuerso hoc opere ex Theologis quidem antiquioribus potissimum vtar testimonijs Alexandri Halensis, S. Thomæ, Henrici Gandauensis, Richardi de Media Villa, Paludani, Gabrielis: nam cæteri pauca de moribus attigerunt, cætera quæ ad speculationem attinent, potius persequentibus Caietani, Adriani, Dominici Soti, Ioannis Medinæ Complutensis, Ioannis Maioris, Iacobi Almaini, Antonij Cordubensis, Martini Ledesimij, hi siquidem auctores plura quam cæteri de Moribus tradiderunt. Ex Canonici Iuris interpretibus præter glossam crebrius vtar testimonijs Innocentij Quarti, Hostiensis, Ioannis Andreæ, Archidiaconi, Abbatis Panormitani. Ex Iunioribus Felini, Couarruuiæ, Nauarri. Ex Iuris civilis Interpretibus sæpius proferam testimonia Glossæ in primis, Bartoli, Baldi, Angeli, Alberici, & Pauli de Castro. Ex Iunioribus verò, Decij, Alexandri, Iasonis, Sozimi, Alciati. Sum mista verò potissimum adhibebo ad sententias confirmandas, Astensem, Summam Confessorum, Angelum, Auctorem Roselle, S. Antoninum, Siluestrum, Tabiensem, Caietanum, Auctorem Armilla, & Nauarrum.

Animaduertendum est, plures ex Theologis de certis quibusdam rebus ad Mores pertinentibus opuscula conscripisse quamplurima. Ex iuris item Canonici, & Civilis interpretibus multi varios edidere tractatus: nam alij Consilia, alij Singularia, alij Repetitiones, alij Lecturas, vt vocant, alij Practicas Criminales, Ciuiles, siue Canonicas, alij Dictionaria Iuris, alij Decisiones euulgant: quorum omnium auctorem, vbi opus fuerit, testimonia in medium adducam, vt vel mea confirmem, vel aliena confutem.

Cap. XV.

*Sexta Præceptio.*

**Q**uando plures sunt opiniones in cæteris omnibus pares, (pares intelligo, in numero, vel testimonio, vel auctoritate Doctorum) ea est eligenda, quæ magis religioni, pietati, & iuri fauet. Et in causis ad Matrimonium pertinentibus, ea quæ matrimonio, præsertim antea contracto suffragatur. In materia de voto, iure iurando, Vltima voluntate testatoris, quæ his conueniens est; sic etiam ea, quæ magis patrocinatur pupillis, viduis, peregrinis, & alijs huiusmodi, quæ miserabiles personæ in iure dicuntur. Quare iuxta hanc regulam, amplectenda est sententia dicentium vnam tantum esse Magdalenam, de qua in quatuor Euangelijs sermo est, licet aliqui ex Patribus tradiderint duas fuisse, immò, vt quidam alij, etiam tres, vnâ Galilæam, & publicam in Ciuitate pec-

atricem, de qua apud Lucam. 7. Secundam item Galilæam Christi Domini beneficio liberatam à septem demonibus, à quibus vexabatur oppressa. Tertiam honestæ vitæ, Marthæ, & Lazari sorore. Sed cum prima opinio magis cum officio Ecclesiastico congruat, est merito præferenda. Præterea quidam ex Patribus senserunt Iosephum B. Virginis Deiparæ sponsum aliam ante eam vxorem habuisse, ex qua filios suscepit, qui in Euangelijs Fratres Domini appellantur. Cæterum quia magis est pia sententia asserentiu Iosephum tantum vnâ vxorem nimirum B. Virginem habuisse; merito communi Theologorum sensu est recepta, ita etiam communi ferè consensu scriptorum olim traditum fuit, Annam B. Virginis paritem tribus viris nupsisse, ex quibus tres filias habuerit Mariæ nomine appellatas. Nostra tamen ætate anteponi videtur sententia dicentium, eam tantum viro Ioachimo fuisse cõiugio copulatam ex quo in senectute ferè Deiparam genuerit: & certè illam historiam de duabus sororibus Deiparæ Virginis, & filiabus Annæ non probat S. Thom. in comment. ad Galat. c. 1. lect. 5. & eam rejiciunt. Causi. lib. 1. de B. Maria. cap. 4. propt. finem. & Ianse. Ioan. 19. c. 143. concordie Euangel. Nec obstat, quod Ioan. 19. legitur soror Matris Domini iuxta crucem stetit: quam materteram Domini glossa ordinaria vocat Galat. 1. nam soror vocabatur Deiparæ, quia ei erat affinitate coniuncta. Præterea inter Theologos. Scot. 3. d. 19. q. 2. & 20. q. 1. & 4. d. 15. q. 1. Dur. 3. d. 20. q. 2. & 4. d. 15. q. 1. Gab. & Almai. eisdem locis. Medi. codi. de penitent. tractat. 3. de iust. fall. q. 1. docuere Christi Domini satisfactionem, qua peccatorum nostrorum debitum exoluit, perfectè ex omni parte iustitiæ rationem non habuisse: at verò S. Thomas asseruit fuisse in ea perfectæ iustitiæ rationem: quæ certè opinio, vt magis pia, quippè quæ magis Christi Domini dignitatè, merita, & satisfactionem commendat, meo iudicio alteri illi debet anteponi: vt nunc in scholis Theologorum merito præfertur. Insuper controuersia est inter Theologos: An Christus Dõinus quatenus homo est, fuerit summus in temporalibus totius mundi Rex, & Dominus, quibusdam affirmantibus, alijs verò negantibus. Sed certè mihi verior ea opinio semper visa est, quam sequitur S. Thomas opus. 2. de regim. princip. à cap. 12. vsq; ad cap. 15. quæ affirmat eum fuisse regem, & dominum, non quidem vsu, & actu, quoniam eo sponte sese abdicauit, vt summa paupertatis hominibus præberet exemplum, ac vt rerum humanarum despectionem, & contemptum doceret: bene autè iure, potestate, & habitu, quia huiusmodi ius, & potestatem eo ipso habuit, quod fuit mundi Redemptor, & Iudex viuorum, & mortuorũ diuinitus constitutus. Sicut enim Deus quatenus Mudi opifex, & rerum omnium conditor, earumq; conseruator, iure est totius orbis terrarum Dominator, & Rex: Sic etiam Christus ea ratione quia est vniuersi mundi Redemptor, iure suo, & potestate est totius mundi Rex, & Dominus. Et quia tale ius, & potestatem non habuit electione hominum, aut institutione, & iure humano, sed diuinitus, quatenus à Patre est mundi Redemptor constitutus. Ideò ipse dixit; Regnum meum non est de hoc mundo, quasi diceret; Non sum Rex electus voluntate,

aut in-

Luc. 8.  
Mat. 15.

Enseb. lib. 2. Eccl. histo. c. 1. Hila. can. 1. in Matt. Ambros. in lib. de institut. Virg. ca. 6. Epiph. lib. 2. contra heres. c. 1. & 78. quæ opinio nem reuocatur Hiero. lib. contra Helu. &c. 13. in Mat.